Opetus- ja kulttuuriministeriö
Nuoriso- ka liikuntapolitiikan osasto
Ylijohtaja Esko Ranto 11.11.2015

ASIANTUNTIJALAUSUNTO SIVISTYS- JA TIEDEJAOSTOLLE VALTION LIIKUNTABUDJETISTA 2016

Valtion liikuntapolitiikan keskeisimmät tavoitteet vuonna 2016 ovat liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus sekä yhteisöllisyyden, osallistumisen ja liikunnallisen elämäntavan lisääntyminen. Tavoitteita edistetään tukemalla liikunnan kansalaistoimintaa, huippu-urheilua, liikuntapaikkojen rakentamishankkeita ja muita liikuntahankkeita sekä rahoittamalla liikuntatieteellistä tutkimus- ja kehitystoimintaa ja liikunnan koulutustoimintaa.

Valtion vuoden 2016 talousarvioesityksen liikuntaosuus on suuruudeltaan vuoden 2015 tasoa kahta poikkeusta lukuun ottamatta. Aiemman suunnitelman mukaisesti Olympiastadionin perusparannukseen ei enää vuodelle 2016 osoiteta erillistä budjettimäärärahaa, mikä merkitsee 40 miljoonan euron laskua liikuntabudjettiin. Toisaalta hallituksen kärkihankkeelle ”tunti liikuntaa päivässä” talousarviossa osoitetaan uusi 7 miljoonan euron määräraha. Samansuuruista kärkihankerahoitusta on tarkoitus osoittaa myös vuosille 2017 ja 2018.

Liikuntabudjettiin ei siis vuonna 2016 kohdistu säästötoimia johtuen mm. siitä, että valtion liikuntabudjetti rahoitetaan lähes kokonaisuudessaan veikkausvoittovaroista. Veikkausvoittovaroja käytetään liikuntaan vuonna 2016 yhteensä 147 622 000 euroa.

Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen on tarkoitus käyttää ensi vuonna 29,821 miljoonaa euroa, mikä on noin 1,3 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisvuonna. Lisäys johtuu siitä, että olympiastadionin perusparannuksen jäljellä oleva valtionrahoitusosuus joudutaan rahoittamaan veikkausvoittovaroista ja vuodelle 2016 on alustavasti arvioitu 1-2 miljoonan euron lisäavustustarve stadionin peruskorjaukseen. Tarkoitus on toimia niin, ettei stadionin rakentamisen avustaminen veikkausvoittovaroista pienentäisi muihin rakennushankkeisiin käytettävissä olevaa avustusmäärärahaa.

Liikuntaan ja urheiluun osallistumiseen on tarkoitus käyttää vuonna 2016 veikkausvoittovaroja 61,356 miljoonaa euroa, mikä on noin 1,5 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2015. Vähennys kohdistuu käytännössä liikunnan kansalaistoiminnan määrärahoihin, mutta tarkoitus on toimia niin, ettei liikuntajärjestöjen toiminta-avustuksia vähennetä, vaan vähennys kohdistuu erilaisiin hanke- ja erityisavustuksiin. Huippu-urheilun määrärahat säilyvät käytännössä ennallaan ja huippu-urheilun rivillä näkyvä 200 000 euron vähennys johtuu siitä, että tällä kohdalla aiemmin ollut yksi avustusmääräraha on siirretty toiselle riville. Liikunnan ja urheilun suurtapahtumien tukemiseen ja liikunnan kansainväliseen yhteistyöhön varatut määrärahat säilyvät ennallaan. Sen sijaan eettiseen toimintaan on osoitettu 130 000 euroa edellisvuotta enemmän määrärahoja.

Kuntien valtionosuuksiin veikkausvoittovaroja on tarkoitus käyttää ensi vuonna 19,4 miljoonaa euroa eli sama määrä kuin vuonna 2015. Myös liikunnallisen elämäntavan edistämiseen tarkoitettu määräraha 8,77 miljoonaa euroa säilyy ennallaan.

Liikunnan osaamiseen ja tietopohjaan on tarkoitus vuonna 2016 käyttää 28,275 miljoonaa euroa, mikä on 550 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2015. Varsinaisen liikuntatieteellisen tutkimuksen määrärahoja ei vähennetä, mutta erilaisista harkinnanvaraisista tutkimus-, koulutus- ja kehityshankkeista vähennetään hieman määrärahoja. Liikunnan aluehallinnon ja valtion liikuntaneuvoston määrärahat säilyvät ennallaan. Liikunnan koulutuskeskusten eli urheiluopistojen osalta indeksit jäädytetään eli kustannusten nousua ei enää korvata. Opetus- ja kulttuuriministeriön omia käyttövaroja pienennetään 68 000 eurolla.

Yhteenvetona liikuntabudjetin veikkausvoittovaroilla rahoitettavasta osuudesta voi siis todeta, että Olympiastadionin perusparannukseen tarvittavat veikkausvoittovarat on kerätty pienillä säästötoimilla erilaisista erityisavustuksilla rahoitettavista hankkeista, mutta varsinaisten perustoimintojen rahoitus säilyy ennallaan.

Veikkausvarojen lisäksi valtion liikuntabudjettia rahoitetaan vähäisessä määrin budjettivaroista. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten (urheiluopistojen) valtionosuuksista pieni osa (664 000 euroa) rahoitetaan budjettivaroista (veikkausvaroja tähän tarkoitukseen käytetään enintään 16 914 000 euroa). Liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden arviointikustannuksiin on budjettivaroista tarkoitus osoittaa 80 000 euroa Suomen Akatemian käyttöön. Suurin varsinaisista budjettivaroista rahoitettava kohde on kärkihanke ”tunti liikuntaa päivässä”, johon siis osoitetaan 7 miljoonaa euroa vuodelle 2016 Liikkuva koulu – ohjelman valtakunnallistamiseen. Määrärahan taso perustuu aiempaan kokemukseen Liikkuva koulu – hankkeesta, jossa noin 3 miljoonan euron vuotuisella panostuksella on saatu 30 % peruskouluista mukaan. Vastaavalla toimintatavalla 7 miljoonan euron lisärahoituksen pitäisi riittää siihen, että kaikki peruskoulut ovat mukana.

Nuorisoliikunnan osalta tärkein uusi painotus vuoden 2016 talousarviossa on siis Liikkuva koulu – hankkeen valtakunnallistaminen hallituksen kärkihankkeen kautta. Vaikka noin puolet suomalaisista lapsista liikkuukin urheiluseuroissa, on liikunnan kokonaisharrastuksen määrä lasten ja nuorten keskuudessa aivan liian vähäinen. Koulu on paikka, jossa koko ikäluokka saavutetaan. Siksi on välttämätöntä lisätä koulupäivän liikunnallisuutta. Tämä voidaan tehdä monella tavalla, mm. pidettyjen välituntien, luonnossa liikkumalla pidettyjen oppituntien tai kolmannen sektorin kanssa varsinaisen koulupäivän jälkeen tehtävän yhteistyön kautta. Lähtökohtana on, että koulut itse päättävät miten toiminta toteutetaan.

Aikuisten kunto- ja terveysliikunnan osalta tiivistetään edelleen yhteistyötä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa terveyttä ja hyvin vointia edistävän liikunnan ohjausryhmän ja STM:n kärkihankkeisiin liittyvän yhteistyön kautta. Edellisellä hallituskaudella yhteistoiminta saatiin hyvään vauhtiin mm. istumisen vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden osalta. Nyt alkaneen toimintakauden avainasioita ovat mm. terveydenhuoltojärjestelmän tiiviimpi kytkeminen liikunnan edistämiseen sekä liikuntajärjestöjen kunto- ja terveysliikuntatoiminnan tehostaminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 1.5.2015 voimaan tuleen uuden liikuntalain seurauksena uudistanut kesän 2015 aikana valtakunnallisten liikuntajärjestöjen avustusperusteet. Kaikkien liikuntajärjestöjen edellytetään nyt edistävän yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa liikunnassa sekä liikuntatoiminnan mahdollisimman laajaa järjestämistä. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on äskettäin asettanut työryhmän pohtimaan toimia, joilla lasten ja nuorten liikuntaharrastuksen hintaa voitaisiin alentaa.

Huippu-urheilun osalta vuoden 2016 talousarvio lähtee entisestä toimintatavasta ja entisestä tuen tasosta. Vuoden 2016 kesäolympialaisten jälkeen on tarkoitus toteuttaa laajempi arviointi suomalaisen huippu-urheilun tilasta ja olympiakomitean huippu-urheiluyksikön onnistumisesta.